

Ім'ям Аллаха Милостивого, Милосердного!

الأربعين النووية

Сорок хадісів ан-Нававі

**Переклад з арабської
та коментарі
Михайла Якубовича**

Джамійя Табліг аль-Іслям, 1427/2006.

Передмова перекладача

Ім'ям Аллаха Милостивого, Милосердного!

«...Ми зіслали тобі нагадування; тож поясни людям те, що зіслано їм – можливо, вони поміркують» (Коран, 16:43).

Життя Пророка Мухаммада (мир йому і благословення Аллаха!) є прикладом для кожного мусульманина, а наслідування йому – обов'язок. Тож відомості про те, яким чином Пророк вирішував ту чи іншу справу, що казав, що забороняв, що заохочував, як пояснював Коранічне Одкровення, є вкрай важливими для усіх мусульман. Тому *Суна* (що в перекладі означає «шлях, традиція») – приклад життєвого шляху Пророка Мухаммада (мир йому і благословення Аллаха!) – є другим після Корану джерелом ісламу.

Після смерті Пророка (мир йому і благословення Аллаха!), почали поширюватися розповіді про його вчинки та висловлювання. Головним чином про це розповідали *сахабі* - друзі, сподвижники Мухаммада (мир йому і благословення Аллаха!), а також люди з його сім'ї та найближчого оточення. Згодом ці відомості були систематизовані, відповідно до їхньої достовірності та особи, від якої вони надійшли. Серед тих, хто передав найбільшу кількість *хадісів* – розповідей про вчинок, вислів чи схвалення Пророком певних дій, були наступні люди:

1. Абу Гурайра ібн 'Абд ар-Рахман, один з найближчих сподвижників Пророка (мир йому і благословення Аллаха!) – розповів 5374 *хадіси*.
2. 'Абд Аллах ібн 'Аббас, син дядька Пророка (мир йому і благословення Аллаха!), один з найперших тлумачів Корану – розповів 2660 *хадісів*.
3. Айша ібн 'Абд Аллах, дружина Пророка (мир йому і благословення Аллаха!) – розповіла 2210 *хадісів*.
4. 'Абд Аллах ібн 'Умар, син 'Умара, близького сподвижника Пророка (мир йому і благословення Аллаха!), а згодом третього халіфа – розповів 1560 *хадісів*.
5. Анас ібн Малик, «слуга Посланця Аллаха» – розповів 1286 *хадісів*.
6. Абу Саїд Худрі, один з найвідоміших *сахабі* – розповів 1170 *хадісів*.

Інші *сахабі* теж переповіли велику кількість *хадісів*.

На протязі перших століть доби ісламу *хадіси* збиралися видатними ісламськими вченими, що сприяло розвитку ісламської юриспруденції. Великий внесок у цю справу внесли Мухаммад ібн Шитаб аз-Зухрі, 'Абд Аллах ібн Мубаррак та ін. Врешті-решт, більшість *хадісів* були записані і укладені у спеціальні збірки, за різними принципами та критеріями підходу. Існують сотні різних збірок *хадісів*, проте найбільш авторитетними та загально визнаними вважаються шість наступних праць:

1) «Аль-Джамі' ас-Сахіх» Імама Мухаммада ібн Ісмаїла аль-Бухарі (194-256 рр. г¹). Цей видатний вчений походив з Бухари. Під час своїх подорожей він зустрів багатьох *мухаддісів* (знавців *хадісів* та науки про них). «Ас-Сахіх» складався ним більше шістнадцяти років. Сам аль-Бухарі зібрав більше 600 тис. *хадісів*, з яких, уважно перевіряючи список передавачів та текст, відібрав 7563 *хадіси*. Якщо врахувати те, що багато з них повторюються в різних версіях, то загалом «ас-Сахіх» містить трохи менше трьох тисяч *хадісів*. *Хадіси* у своїй збірці аль-Бухарі групував за тематичним принципом. Наприклад, «Сахіх» вміщує в себе такі різноманітні розділи як «Молитви», «Їжа», «Шлюб», «Затемнення», «Подарунки» та ін., тобто кожна частина включає *хадіси*, які стосуються віроповчальних принципів, ритуалів, релігійних приписів, етичних норм, правил торгівлі, судочинства, військових дій, природних явищ і т.д.

2) «Аль-Джамі' ас-Сахіх» Імама Мусліма ібн аль-Хаджаджа аль-Кушайрі (204-261 рр. г). Цей видатний вчений народився у місті Нішапур, провінції Хорасан (північний схід сучасного Ірану). З трьохсот тисяч зібраних *хадісів* Муслім відібрав більше дев'яти тисяч. Наприкінці свого життя він зустрівся з аль-Бухарі. Нині їхні збірки *хадісів* є найавторитетнішими. Праця Мусліма подібна до «Сахіха» аль-Бухарі, *хадіси* в ній згруповані за тематичним принципом.

3) «Сунан» Імама Абу Давуда ас-Сіджистані (203-275 рр. г.). Абу Давуд написав велику кількість праць, зібравши під час подорожей, як він сам свідчить, більше 500000 *хадісів*, включивши до своєї збірки 4800 *хадісів*. Його «Сунан», котрий укладався більше 20 років, подібний до вищезгаданих «Сахіхів»; наприклад, перші розділи мають наступні назви – «очищення», «закят», «обряди хаджу», «шлюб», «розлучення», «піст», «джігад».

¹ г. – «року *гіджри*», тобто переселення Мухаммада (мир йому і благословення Аллаха!) і його послідовників з Мекки до Медини у 622 р. Пізніше ця дата стала початком ісламського місячного календаря.

4) «Сунан» Імама Абу 'Іси ат-Тірмізі (209-279 рр. г.). Цей видатний вчений навчався у аль-Бухарі, склавши під час своїх подорожей збірку «Джамі'», яка включає в себе більше 4000 хадісів. Велике значення має також його оцінка різних хадісів. Окрім «Джамі'», ат-Тірмізі уклав також збірку «Сунан Шамаа», у якій містяться 397 хадісів, що описують зовнішність, приклад поведінки та риси характеру Пророка Мухаммада (мир йому і благословення Аллаха!).

5) «Сунан» Імама Абу 'Абд ар-Рахмана ан-Насаї (225-303 рр. г.). Ан-Насаї народився в Хорасані, знав напам'ять Коран і велику кількість хадісів. Тривалий час жив в Єгипті та Сирії, де навчався у відомих ісламських вчених. Окрім «Сунану», він уклав також муснад («Муснад Алі» та «Муснад Малік») – збірку хадісів, згруповану не за тематичним принципом, а за списком передавачів, відповідно до імен яких розташовані хадіси. Найвідомішим є муснад, присвячений 'Алі ібн Абу Талібу – двоюрідному брату Пророка (мир йому і благословення Аллаха!), а згодом четвертому халіфу.

6) «Сунан» Імама ібн Маджага аль-Кізвіні (209 – близько 273 рр. г.), відомого авторитету в галузі 'ільм аль-хадіс («наука про хадіси»). Окрім «Сунану», створив ще ряд праць, зокрема історію сподвижників Пророка (мир йому і благословення Аллаха!).

Окрім цих шести збірок, надзвичайним авторитетом користується також «Муватта» – праця відомого знавця фікгу², засновника однієї з богословсько-правових шкіл ісламу, Маліка ібн Анаса (93/94-179 рр. г.), а також «Муснад» Ахмада ібн Ханбала (164-241 рр. г.), одного з найвидатніших ісламських правознавців. «Муснад» містить більше 28 тисяч хадісів, які збирач відібрав з більш ніж 750 тисяч хадісів. У муснадах, як вже згадано, хадіси групуються відповідно до їх передавачів.

На протязі перших років доби ісламу, вищевказаними авторитетами та іншими вченими була розроблена детальна класифікація хадісів з врахуванням різних критеріїв оцінки. Це було необхідне для того, щоб відсіяти недостовірні хадіси, які не мали відношення до слів та вчинків Пророка (мир йому і благословення Аллаха!). Загалом хадіси поділяються на

² Фікг – ісламське право.

дві частини – *матн* (текст) та *існад* (від *санад* – «підпора, опора»). *Існад* є списком передавачів, які переповідали *хадіс* від самого Пророка. Отож, відповідно до *існаду*, *хадіси* розподіляються на:

- 1) *Муснад* – *хадіс*, який містить повний список свідчень, від передавача до самого Пророка (мир йому і благословення Аллаха!).
- 2) *Муттасіл* – *хадіс*, список передавачів якого сягає лише сподвижника чи його послідовника.
- 3) *Мурсал* – *хадіс*, у якого список свідчень зупиняється на послідовнику сподвижника, але без згадки імені самого сподвижника.
- 4) *Му'адаль* – *хадіс*, у списку свідчень якого відсутні згадки про двох або більше передавачів.
- 5) *Му'алляк* – *хадіс*, у якого взагалі відсутній *існад*, тобто Пророк (мир йому і благословення Аллаха!) цитується прямо, без згадки про передавачів.

Відповідно до чисельності передавачів, *хадіси* розподіляються на:

- 1) *Мутавватір* – *хадіс*, який переказаний такою великою кількістю передавачів, котра виключає можливість одночасної домовленості між ними.
- 2) *Ахад* – *хадіс*, котрий переказаний меншою кількістю осіб, і в свою чергу розподіляється на:
 - а) *Машгур* – *хадіс*, переказаний більш ніж двома передавачами.
 - б) *'Азіз* – *хадіс*, переказаний двома передавачами.
 - в) *Гаріб* – *хадіс*, переказаний лише одним передавачем.

Відповідно до цих та великої кількості інших критеріїв, які стосуються і надійності передавачів, і самих текстів *хадісів*, усі *хадіси* загалом розподіляють на чотири групи:

- 1) *Сахіх* – «достовірні» *хадіси*. Ці *хадіси* користуються беззаперечним авторитетом, і повинні відповідати усім існуючим вимогам.
- 2) *Хасан* – «хороші» *хадіси*, які є цілком прийнятними, але за ступенем достовірності поступаються *хадісам сахіх*.
- 3) *Даїф* – «слабкі» *хадіси*, які не використовуються у судочинстві чи правознавстві, проте можуть бути прийняті в тому разі, якщо вони стосуються етики, правил поведінки і т.д.

- 4) *Мавду'* – фальсифіковані та вигадані *хадіси*. Не приймаються в жодному разі.

Досить часто у коментарях можна зустріти таку оцінку *хадісу*, як «*хасан, сахіх*», тобто «хороший, достовірний» *хадіс*. Зокрема, такий вираз часто вживав ат-Тірмізі. Як правило, це використовується у тих випадках, коли в *хадіса* є два *існади*, один з яких достовірний, а інший – прийнятний, або ж різні знавці *хадісів* по-різному оцінювали достовірність *хадіса*.

Серед великої кількості різних видів збірок *хадісів* (*сахіхи, муснади, расаїли, муджами, мустадраки* і т.д), існують також т.зв. «арбаїни» (від араб. «арбаїн», «арба'ун» – сорок) – праці, котрі включають в себе сорок або більше *хадісів*. Зазвичай, це найбільш відомі та достовірні *хадіси*, котрі стосуються різних тем. Одну з таких збірок, «аль-Арбаїн ан-Нававі», уклав відомий знавець *хадісів*, Імам Мухі 'д-Дін Абу Закарія Йах'йа ан-Нававі (631-676 рр. г., тобто 1233-1277 рр. Р.Х.).

Ан-Нававі народився в невеликому селищі поблизу Дамаска. Більшість свого життя провів у Сирії, два рази здійснив паломництво до Мекки. Був викладачем у медресе, славився своїми знаннями права та наук про *хадіси*. Окрім «Арбаїн», він створив десятки інших праць, серед яких особливе місце займає збірка *хадісів* «Ріййад ас-Саліхін» («Сади праведних»), котра вміщує в себе майже 1900 *хадісів*.

У своєму перекладі «Арбаїна» ми намагалися якомога ґрунтовніше підійти як до самого тексту *хадісів*, так і до їх значення. Переклад з арабської на українську є досить важким завданням через різницю у граматиці, синтаксисі та лексичних особливостях обох мов, тож в багатьох випадках дослівний переклад був би цілком незрозумілим для читача. Перекладач намагався якомога ширше відобразити оригінал, уклавши необхідні коментарі до деяких термінів, та розкриваючи в окремих місцях буквально значення. Окремі поняття (*іман, садака*), котрі мають особливий зміст у ісламському віровченні, залишені нами без перекладу, і пояснюються у примітках.

Сподіваємося, що наша праця отримає гарні оцінки з боку читачів, і допоможе їм глибше пізнати іслам та його світоглядні принципи.

Передмова Імама ан-Нававі

Ім'ям Аллаха Милостивого, Милосердного!

«І візьміть те, що приніс вам Посланець».

(Священний Коран).

Хвала Аллаху, Господу Світів, Вічному Охоронцю небес і земель, Володарю усіх творінь, Який відсилає посланців (мир їм та благословення Аллаха!), котрим доручено вказувати прямий шлях, і відкривати релігію достеменними знаменнями та ясними доказами! Я прославляю Його за усю милість Його, і благаю Його збільшити благодать та щедрість! І я свідчу, що немає бога, окрім Єдиного Аллаха, і немає рівного Йому, Єдиному, Перемагаючому, Щедрому, Усепрощаючому, і я свідчу, що володар наш Мухаммад є Його рабом, і Посланцем Його, і улюбленцем Його, і обранцем Його, найкращим з усіх творінь, котрий був пошанований коштовним Кораном, неперервним чудом на усі часи, і *сунами*, що просвітлюють духовних наставників, володар наш Мухаммад, він був відзначений виразністю слів та терпимістю у релігії (мир та благословення Аллаха йому, та усім іншим пророкам і посланцям, і родинам їхнім, і усім іншим благочестивим людям!).

Отож, передали нам від 'Алі ібн Абу Таліба, 'Абд Аллаха ібн Мас'уда, Му'аза ібн Джабаля, Абу 'д-Дарди, і ібн 'Умара, ібн 'Аббаса, Анаса бін Маліка, Абу Гурайри і Абу Саїда аль-Худрі (нехай буде вдоволений ними Аллах!), через багато списків свідчень і у різних варіантах, що Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!), сказав: «Хто запам'ятає і збереже для народу мого сорок *хадісів*, котрі стосуються їхньої релігії, того воскресить Аллах в День Воскресіння серед знавців права та вчених». А у варіанті Абу 'д-Дарди: «...в День Воскресіння я буду його заступником та свідком». І у варіанті Ібн Мас'уда: «...буде сказано йому: «Увійди в ті ворота раю, в які побажаєш». Варіант ібн 'Умара: «...він буде записаний серед вчених і воскресне серед мучеників». Знавці *хадісів* дійшли згоди про те, що цей хадіс – слабкий, хоча він і має багато списків переказу.

Знавці релігії (нехай буде вдоволений ними Аллах!) написали безліч праць про науку [*хадісів*]. Наскільки мені відомо, першим з них був 'Абд Аллах ібн Мубаррак, а за ним – ібн Аслам ат-Тусі, благочестивий вчений, а також аль-Хасан бін Суфй'ан ан-Нісаї, Абу Бакр аль-Аджусі, Абу Бакр Мухаммад ібн Ібрагім аль-Асфігані, ад-Даракутні, аль-Хакім, Абу Ну'айм, 'Абд ар-Рахман ас-Суламі, Абу Саїд аль-Малікі, Абу Усман ас-Сабуні, 'Абд

Аллах ібн Мухаммад аль-Ансарі, Абу Бакр аль-Байгаккі, а також незліченна кількість інших [вчених], як давніх, так і сучасних.

Я попросив у Аллаха Всевишнього наставництва у збиранні разом сорока *хадісів*, беручи приклад з релігійних лідерів і захисників ісламу. Знавці релігії дійшли згоди про те, що дозволяється вводити в практику слабкий хадіс, якщо в ньому йдеться про добродійність, проте я зупиняюся не на вищевказаному хадісі, а на словах Пророка (мир йому і благословення Аллаха!) у достовірному хадісі: «Нехай свідок серед вас розповість відсутньому», і на словах його (мир йому і благословення Аллаха!): «Нехай Аллах зробить сяючим обличчя того, хто чув сказане мною, вивчив його напам'ять і переповів почуте ним!». Є ще деякі вчені, котрі зібрали разом сорок *хадісів* про основи релігії, чи про другорядні справи, чи про *джігад*, а інші стосуються аскетизму³, правил поведінки чи проповіді. Усе це – благочестиві завдання (нехай буде вдоволений Аллах тими, хто прямує до них!).

Я вирішив зібрати разом сорок *хадісів*, важливіших за інші, тож ці сорок *хадісів* вміщують в себе усі інші хадіси, і кожен хадіс серед них є хадісом, де йдеться про великі основи релігії, названі вченими «віссю ісламу», «половиною ісламу», «третиною ісламу» і тому подібними [словами]. І [я вирішив] зробити так, щоб серед цих сорока *хадісів* були достовірні, і більшість з них містилася в «Сахіхах» аль-Бухарі та Мусліма. Я навожу їх без списків передавачів, щоб їх було легше запам'ятати, і щоб вони використовувалися ширше (якщо побажає Аллах Всевишній!), і я додав до них розділ з поясненням малозрозумілих виразів⁴.

Усі, хто прагне досягнути наступного життя, мають знати ці *хадіси*, бо вони стосуються дуже важливих проблем і дають розуміння усіх форм поклоніння, що зрозуміло кожному, хто замислювався над цим. І на Аллаха я сподіваюся, і я залежу від Нього, і Йому себе довіряю. Йому хвала і благословення, і з Ним успіх та чистота [від помилок].

³ Так ми перекладаємо арабське слово «зугд» (букв. «стримування, утримування»). Див. також хадіс 31.

⁴ Наш переклад обмежується самими хадісами та передмовою.

Хадіс 1

За свідченням еміра віруючих⁵, Абу Хафса 'Умара ібн аль-Хаттаба (нехай буде вдоволений ним Аллах!), який сказав:

«Я чув, як Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!) сказав: «Усі вчинки – лише [згідно] з намірами, і кожна людина одержить лише за намірами. Тож у того, хто здійснив переселення⁶ заради Аллаха і Посланця Його, переселення буде [зараховане] як [здійснене] заради Аллаха і Посланця Його, а хто ж здійснив переселення заради земних благ чи жінки, щоб узяти шлюб з нею, то переселення його буде [зараховане] як здійснене заради того, заради чого він його здійснив».

Передали це два імами, знавці *хадісів* – Абу Абдаллах Мухаммад ібн Ісмаїл ібн Ібрагім ібн Мугіра ібн Бардізбах аль-Бухарі, і Абу 'ль-Хусайн Муслім ібн Хаджадж ібн Муслім аль-Кушайрі ан-Нішабурі у двох своїх Сахіхах, які є найдостовірнішими збірками *хадісів*.

Хадіс 2

За свідченням 'Умара (нехай буде вдоволений ним Аллах!), який сказав:

«Одного дня, коли ми сиділи разом з Посланцем Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!), з'явився перед нами якийсь чоловік – у надзвичайно білому одязі, з надзвичайно чорним волоссям. На ньому не було видно жодних слідів подорожі. Жоден з нас не знав його. Він підійшов ближче, і сів біля Пророка (мир йому і благословення Аллаха!), притулившись своїми коліньми до його колін, та поклавши свої долоні на його стегна. Він сказав: «О, Мухаммад! Розкажи мені про іслам!». Сказав Посланець Аллаха, (мир йому і благословення Аллаха!): «Іслам – це свідчити, що немає бога, окрім Аллаха, і що Мухаммад – Посланець Аллаха, і звершувати молитву, сплачувати закят⁷, постити у Рамадан⁸, здійснювати паломництво у Дім⁹,

⁵ Титул другого халіфа.

⁶ Йдеться про *гіджру* – переселення Пророка (мир йому і благословення Аллаха!) та його послідовників з Мекки до Медини у 622 році.

⁷ Податок, який сплачується мусульманами на користь бідних.

⁸ Дев'ятий місяць мусульманського календаря.

⁹ Тобто до Ка'аби. Це паломництво має здійснити кожен мусульманин хоча б раз у житті, якщо він спроможний зробити це.

якщо ти спроможний зробити це». Відповів він: «Ти сказав правду». Ми були здивовані тим, що він задав йому запитання, сказавши, що той говорить правду. Незнайомець сказав: «Розкажи мені про *іман*¹⁰». Пророк (мир йому і благословення Аллаха!) відповів: «Це – увірувати в Аллаха і ангелів Його, і в книги його, і в посланців Його, і в Останній день, і у передвизначення, як добро, так і зло». Мовив той: «Ти сказав правду. Розкажи мені тепер про *іхсан*¹¹». Він відповів: «Це – поклонятися Аллаху, неначе бачиш ти Його, бо коли не бачиш ти Його, то, воістину, Він бачить тебе!». Сказав незнайомець: «Розкажи-но тепер про Час¹²!». Відповів Пророк (мир йому і благословення Аллаха!): «Той, у кого запитують, знає про це не більше того, хто запитує». Сказав незнайомець: «То скажи про знамення його!». Сказав Пророк (мир йому і благословення Аллаха!): «Це – коли народить раба хазяйку свою, і ти побачиш пастухів, котрі змагаються у зведенні високих будівель». Потім він пішов, а я ще залишився на деякий час. Тоді Пророк (мир йому і благословення Аллаха!) сказав: «О, 'Умар, чи ти знаєш того, хто запитував?». Я відповів: «Аллах і Посланець Його знають краще!». Сказав він: «Воістину, Джібріл¹³ приходив до вас, щоб навчити вас релігії вашої!».

Передав це Муслім.

¹⁰ Іман (араб.) – віра, одне з головних понять ісламу..

¹¹ Цей слово має багато значень, у даному контексті – «добро, благодіяння, богобоязливість».

¹² Мається на увазі настання Судного дня.

¹³ Джібріл – арабська форма імені Гавриїл, ангел, котрий приносив одкровення Пророку (мир йому і благословення Аллаха!).

Хадіс 3

За свідченням Абу 'Абд ар-Рахмана, сина Абу Хафса 'Умара ібн аль-Хаттаба (нехай буде вдоволений ними Аллах!), котрий сказав:

«Я чув, як Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!) сказав: «Іслам зведений на п'яти [стовпах]: свідчити, що немає бога, окрім Аллаха, і Мухаммад – Посланець Аллаха, звершувати молитву, сплачувати закят, здійснювати паломництво до Дому, постити у Рамадан».

Передали це аль-Бухарі та Муслім.

Хадіс 4

За свідченням Абу 'Абд ар-Рахмана 'Абд Аллаха ібн Мас'уда (нехай буде вдоволений ним Аллах!), який сказав: «Розповів нам Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!), і він правдивий, і ми віримо у нього:

«Воістину, творіння кожного з вас збирається разом в животі його матері, протягом сорока днів у формі сім'я, а потім воно стає згустком крові протягом того ж часу, а потім згустком плоті на такий же час, а потім посилається до нього ангел, котрий вдихає у нього дух, і якому наказано чотири справи¹⁴: записати засоби для існування його¹⁵, час [життя] його, і вчинки його, і нещастя чи щастя. Клянуся Аллахом, окрім Якого немає бога, що, воістину, дехто з вас чинить так само, як чинять люди раю, і він¹⁶ – на відстані простягнутої руки від нього, та коли наздоганяє його передвизначене¹⁷, то чинить він так, як чинять люди пекла¹⁸, і опиняється він там, і, воістину, дехто з вас чинить так само, як чинять люди пекла, і воно – на відстані простягнутої руки від нього, та коли наздоганяє його передвизначене¹⁹, то чинить він так, як чинять люди раю, і опиняється він там».

Передали це аль-Бухарі та Муслім.

¹⁴ Досл. «слова».

¹⁵ Ориг. «різк». Це слово має багато значень, серед яких – «засоби для існування», «хліб насущний», «доля».

¹⁶ Тобто рай (араб. «джанна»).

¹⁷ Досл. «приписане».

¹⁸ Ориг. «ан-нар» – «вогось», одна з назв пекла.

¹⁹ Досл. «приписане».

Хадіс 5

За свідченням матері віруючих²⁰ Умм 'Абд Аллах Айши (нехай буде вдоволений нею Аллах!), яка сказала:

«Сказав Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!): «Якщо хтось впровадить у нашу справу щось таке, чому в ній не місце, то це щось буде відкинуте».

Передали це аль-Бухарі та Муслім. Один з варіантів Мусліма:

«Якщо хтось вчиняє дію, котра не [відповідає] нашій справі, то ця дія буде відкинута».

Хадіс 6

За свідченням Абу Анаса Ну'мана, сина Башира (нехай буде вдоволений ними Аллах!), який сказав:

«Я чув, як Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!) сказав: «Те, що дозволено – зрозуміло, і те, що заборонено – зрозуміло, а між цими двома є сумнівні речі, про які більшість людей не знає. Тож той, хто уникає²¹ сумнівного, справді очищує себе задля релігії своєї, і задля честі своєї. А хто опиняється у сумнівному, той опиняється у забороненому, неначе пастух, який випасає худобу навколо загорожі²², але не випасає худобу в ній. Воістину, у кожного Володаря – своя загорожа, і, воістину, загорожа Аллаха – заборони Його. Воістину, є в тілі частинка, коли вона здорова – то усе тіло здорове, а коли хвора – то хворе усе тіло. Воістину, це – серце».

Передав це аль-Бухарі та Муслім.

²⁰ Звання дружин Пророка (мир йому і благословення Аллаха!).

²¹ Ориг. «аттака» – 1) уникає 2) боятися

²² Можливий переклад – «заповідне місце», «святинище».

Хадіс 7

За свідченням Абу Рукіййя Таміма, сина Ауса ад-Дарі (нехай буде вдоволений ними Аллах!), Пророк (мир йому і благословення Аллаха!) сказав:

«Релігія – це відвертість²³. Ми спитали: «У ставленні до кого?». Відповів він: «У ставленні до Аллаха, до писань Його, до посланців Його, до вождів мусульман, і до простого народу».

Передав це Муслім.

Хадіс 8

За свідченням сина 'Умара (нехай буде вдоволений ними Аллах!), Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!) сказав:

«Мені наказано боротися з людьми, поки вони не засвідчать: немає бога, окрім Аллаха, і Мухаммад – Посланець Аллаха; поки не звершуватимуть молитву; поки не сплачуватимуть закят; і коли вони робитимуть це, то захистять життя і майно своє від мене, окрім [випадках, дозволених] правом ісламу, і розрахунок їхній буде у Аллаха Всевишнього».

Передали це аль-Бухарі та Муслім

²³ Арабське слово «насіха» також має значення «добра порада».

Хадіс 9

За свідченням Абу Гурайри 'Абд ар-Рахмана ібн Сахра (нехай буде вдоволений ними Аллах!), який сказав:

«Я чув, як Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!) сказав: «Того, що я заборонив вам – уникайте, а те, що я наказав вам – виконуйте, наскільки будете спроможні. Згубила тих, які жили раніше до вас, надмірна цікавість їхня, а також [згубило їх] розходження зі своїми пророками».

Передали це аль-Бухарі та Муслім.

Хадіс 10

За свідченням Абу Гурайри (нехай буде вдоволений ним Аллах!), який сказав:

«Сказав Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!): «Воістину, Всевишній Аллах – добрий, і приймає лише добре, і, воістину, Аллах наказав віруючим те ж саме, що Він наказав посланцям. І сказав Всевишній: **«О, Посланці! Споживайте з приємного і чиніть добрі справи!»**²⁴. І сказав Всевишній: **«О ви, які увірували! Споживайте з благ, якими наділили Ми вас»**²⁵. Потім згадав він²⁶ чоловіка, котрий, після тривалої подорожі, неохайний та вкритий пилом, простягує руки до неба: «О, Господи, о, Господи!» – а сам їсть заборонене, п'є заборонене, вдягається у заборонене, і вихований забороненим чином. То як же йому буде дана відповідь?».

Передавав це Муслім.

²⁴ Коран, 23:51.

²⁵ Коран, 2:172.

²⁶ Тобто Пророк Мухаммад (мир йому і благословення Аллаха!).

Хадіс 11

За свідченням Абу Мухаммада аль-Хасана, сина 'Алі ібн Абу Таліба, онука Посланця Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!), і улюбленця його (нехай буде вдоволений ним Аллах!), який сказав:

«Я запам'ятав від Посланця Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!): «Залиш те, в чому ти сумніваєшся, і [звернися] до того, в чому ти не сумніваєшся».

Передали це ат-Тірмізі та ан-Насаї, і каже ат-Тірмізі, що це хороший, достовірний хадіс.

Хадіс 12

За свідченням Абу Гурайри (нехай буде вдоволений ним Аллах!), який сказав:

«Сказав Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!): «Одне з кращих [якостей мусульманина] – невтручання у те, що його не стосується».

Хороший хадіс, переданий у цій формі ат-Тірмізі та іншими.

Хадіс 13

За свідченням Абу Хамзи Анаса бін Маліка (нехай буде вдоволений ним Аллах!), слуги Посланця Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!), Пророк (мир йому і благословення Аллаха!) сказав:

«Не увірує жоден з вас, поки не побажає він брату своєму того ж, чого й собі».

Передали це аль-Бухарі та Муслім.

Хадіс 14

За свідченням Ібн Мас'уда (нехай буде вдоволений ним Аллах!), який сказав:

«Сказав Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!): «Не дозволено законом проливати кров мусульманина, окрім як в одному з трьох [випадків]: перелюб одруженого, життя за життя, зречення релігії і відступ від громади».

Передали це аль-Бухарі та Муслім.

Хадіс 15

За свідченням Абу Гурайри (нехай буде вдоволений ним Аллах!), який сказав, що Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!) сказав:

«Нехай той, хто увірував у Аллаха і в Останній день, або говорить найкраще, або мовчить, і нехай той, хто увірував у Аллаха і в Останній день, буде щедрим до сусіда свого, і нехай той, хто увірував у Аллаха і в Останній день, буде щедрим до гостя свого».

Передали це аль-Бухарі та Муслім.

Хадіс 16

За свідченням Абу Гурайри (нехай буде вдоволений ним Аллах!), який сказав:

«Один чоловік сказав Пророку (мир йому і благословення Аллаха!): «Дай мені пораду!». Відповів той: «Не гнівайся». Чоловік повторив [прохання] ще декілька разів, і Пророк (мир йому і благословення Аллаха!) сказав: «Не гнійвайся».

Передав це аль-Бухарі.

Хадіс 17

За свідченням Абу Йа'ли Шаддада ібн Ауса (нехай буде вдоволений ним Аллах!), Посланець Аллаха Пророку (мир йому і благословення Аллаха!) сказав:

«Воістину, Аллах заповів [діяти] найкращим чином у всіх справах. Тож, коли вбиваєте, то вбивайте якнайкраще, і коли забиваєте, то забивайте якнайкраще. І нехай кожен з вас нагострить лезо своє, не дозволяючи страждати тварині, яку він забиває».

Передав це Муслім.

Хадіс 18

За свідченням Абу Зарра Джунуба ібн Джунуда, і Абу 'Абд ар-Рахмана Му'аза ібн Джабаля (нехай буде вдоволений ними Аллах!), Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!) сказав:

«Бійся Аллаха, де б ти не був, і нехай слідує за твоєю поганою справою добра, котра зітре погану, і поведься з людьми найкращим чином!».

Передав ат-Тірмізі, і він сказав: «Хороший хадіс», і в інших місцях він говорить, що це хороший і достовірний хадіс.

Хадіс 19

За свідченням Абу 'Аббаса, сина 'Аббаса (нехай буде вдоволений ними Аллах!), який сказав:

«Одного дня, коли я сидів позаду Пророка (мир йому і благословення Аллаха!), він сказав мені: «О, юначе! Я навчу тебе [деяким] словам: пам'ятай про Аллаха, і Він оберігатиме тебе, пам'ятай про Аллаха, і знайдеш Його перед собою. Коли запитуєш, то запитуй у Аллаха, і коли просиш допомоги, до проси у Аллаха, і знай, що якщо люди зберуться разом, щоб нагородити тебе чимось, то вони нагородять тебе лише тим, що Аллах вже записав для тебе, і якщо вони зберуться разом, щоб зашкодити тобі чимось, то зашкодять лише тим, що Аллах вже записав для тебе. Підняли вже перо, і висохли аркуші!».

Передав це ат-Тірмізі, кажучи: «Хороший, достовірний хадіс». І у варіанті, відмінному від варіанта ат-Тірмізі, йдеться наступне:

«Пам'ятай про Аллаха, і знайдеш Його поперед собою. Пізнай Аллаха в достатку, і Він пізнає тебе в скруті. І знай: те, що оминуло тебе, [те й] не мало трапитися з тобою, а те, що трапилося, [те й] не мало оминути тебе, і знай, що перемога приходить разом з терпінням, допомога – з нещастям, а полегшення – з труднощами».

Хадіс 20

За свідченням Абу Масуда Укби ібн Амра аль-Ансарі аль-Бадрі (нехай буде вдоволений ними Аллах!), який сказав:

«Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!) сказав:

«Воістину, серед слів, які дізналися люди у першому пророцтві²⁷, [є такі]: «Коли ти не соромишся, то роби все, що тобі завгодно²⁸».

Передавав це аль-Бухарі.

Хадіс 21

За свідченням Абу 'Амра – також відомого як Абу 'Амра – Суфйана ібн 'Абд Аллаха (нехай буде вдоволений ним Аллах!), який сказав:

«Сказав я: «О, Посланець Аллаха! Скажи мені щось таке про іслам, про що я не можу запитати ні в кого, окрім тебе!». Відповів він: «Скажи: «я увірував в Аллаха» – і потім йди прямим шляхом».

Передавав це Муслім.

Хадіс 22

За свідченням Абу 'Абд Аллаха Джабіра, сина 'Абд Аллаха аль-Ансарі (нехай буде вдоволений ними Аллах!):

«Один чоловік звернувся до Посланця Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!), кажучи: «Як ти вважаєш, якщо я буду звершувати обов'язкові молитви, постити в Рамадан, дозволяти дозволене, і забороняти заборонене, не додаючи до цього нічого – то чи увійду я до раю?». «Так», – відповів той.

Передавав це Муслім.

²⁷ Тобто ще під час проповіді перших Пророків.

²⁸ Загалом цей хадіс має два можливих пояснення. Перше з них свідчить, що ніщо не спинить безсоромну людину в її діях, а друге – те, що людина може бути впевнена у правоті своїх вчинків, якщо вона не відчуває за них сорому.

Хадіс 23

За свідченням Абу Маліка аль-Харіса ібн Асіма аль-Аш'арі (нехай буде вдоволений ним Аллах!), який сказав:

«Сказав Посланець (мир йому і благословення Аллаха!):

«Очищення – половина віри, «аль-хамду лі-Лляг»²⁹ наповнює шальки терезів, і «субхана Ллаг»³⁰ і «аль-хамду лі-лляг» наповнюють те, що між небесами і землею. Молитва є світлом, милостиня – доказом, терпіння – освітленням, Коран – доказом за тебе чи проти тебе. Кожен сам починає свій день, і є продавцем душі своєї – чи звільнить він її, чи знищить».

Передав це Муслім.

²⁹ «Хвала Аллаху!».

³⁰ «Слава Аллаху!»

Хадіс 24

За свідченням Абу Зарра аль-Гіфарі (нехай буде вдоволений ним Аллах!), серед слів Пророка (мир йому і благословення Аллаха!) були й такі слова від Його Господа³¹:

«О, раби Мої! Я заборонив утиски самому собі і зробив забороненими для вас. О, раби Мої! Всі ви, окрім тих, кого Я направив, заблукали, тож шукайте наставництва Мого, і Я наставляю вас!».

«О, раби Мої! Усі ви голодні, окрім тих, кого нагодував Я, то ж шукайте їжі Моєї, і я нагодую вас. О, раби Мої! Усі ви голі, окрім тих, кого одягнув Я, тож шукайте одерж Моїх, і Я одягну вас! О, раби Мої! Ви порушуєте [межі дозозеного] вдень і вночі, і Я прощаю усі гріхи, тож шукайте прощення Мого, і Я прощу вас.

О, раби Мої! Ви не зможете вразити Мене так, щоб зашкодити Мені, і не зможете донести своїх благ так, щоб принести користь Мені!

О, раби Мої! Якби навіть перші та останні з вас, люди та джини, були б такі ж богобоязливі, як серце одного з вас, то не додало б це нічого до Царства Мого. О, раби Мої! Якби навіть перші та останні з вас, люди та джини, були б такі ж нечестиві, як серце одного з вас, то не відняло б це нічого від Царства Мого. О, раби мої! Якби навіть перші та останні з вас, люди та джини, стали б на одному узвишші, і почали б просити в Мене, то Я б дав би кожному те, що він просить, і це зменшило б те, що в Мене є настільки, наскільки зменшує море занурена [і витягнута] з води голка.

О, раби Мої! Воістину, це – ваші вчинки, Я рахую їх, а потім відплачу за них, тож нехай той, хто знайшов благо³², прославляє Аллаха, а той, хто знайшов інше, хай не звинувачує нікого, окрім самого себе».

Передав це Муслім.

³¹ Такі хадіси мають назву «кудсі» («святі»), у яких Пророк розповідає те, що відкрив йому Аллах. Відомий ісламський вчений Саїд аль-Джурджані (пом. 816 р. Р.Х.) відзначав, що «за значенням, хадіс кудсі – від Аллаха Всевишнього, а за словами – від Посланця Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!)», тобто Пророк передав ці одкровення своїми словами. Хадіси кудсі в жодному разі не вважаються частиною Корану.

³² Тобто винагороду у наступному житті.

Хадіс 25

Також зі свідчення Абу Зарра (нехай буде вдоволений ним Аллах!):

«Деякі зі сподвижників Посланця Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!) сказали йому: «О, Посланець Аллаха! Багаті стають власниками усіх винагород: вони моляться так само, як і ми молимося, і постяться так само, як і ми постимося, і віддають в якості милостині надлишки свого статку». Він відповів: «Чи не створив Аллах для вас те, що ви віддаєте в якості садаки³³? Воістину, у кожному *тасбіху*³⁴ - садака, і кожен *такбір*³⁵ – садака, і кожна *тахміда*³⁶ - садака, і кожна *тахліля*³⁷ – садака, спонукання до заохочуваного – садака, і в забороні на неприйнятне – садака, і в статевому акті – садака».

Спитали вони: «О, Посланець Аллаха! Невже, вдовольняючи пристрасть свою, хтось з нас буде мати винагороду за це?». Він відповів: «Чи ви не вважаєте, що той, хто вчиняє заборонене – грішить? Тож коли він буде вчиняти дозволене, то матиме за це винагороду!».

Передав це Муслім.

Хадіс 26

Зі слів Абу Гурайри (нехай буде вдоволений ним Аллах!), який сказав: «Сказав Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!):

«З кожної людини – садака, кожного дня, коли сходить сонце; розсудити двох справедливо - садака, допомогти людині сісти в сідло, підсаджуючи її, чи кладучи майно її – садака, добре слово – садака, і кожен крок на шляху до молитви – садака, і прибрати перешкоду з дороги – садака».

Передали це аль-Бухарі та Муслім.

³³ Садака – одне з найголовніших понять ісламу, загалом має значення «милостиня», «добрий вчинок», «благодіяння». Садака є добровільною справою, наприклад, виконання додаткових молитв, допомога бідним поряд з закътом і т.д.

³⁴ Промовляння слів «Субхана Ллаг!» – «Слава Аллаху!».

³⁵ «Аллагу акбар!» – «Аллах Найвеличніший!».

³⁶ «аль-хамду лі-Лляг» – «Хвала Аллаху!».

³⁷ «ля іляга ілля Ллаг» – «Немає бога, окрім Аллаха!».

Хадіс 27

За свідченням Ан-Нувваса ібн Сам'ана (нехай буде вдоволений ним Аллах!), Пророк Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!) сказав:

«Праведність – це хороші моральні якості, і гріховність – це те, що мучить тебе в душі, а ти не хочеш, щоб дізналися про нього люди».

Передав це Муслім.

І за свідченням Вабіса ібн Ма'бада (нехай буде вдоволений ним Аллах!), який сказав:

[«Я прийшов до Посланця Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!), і він сказав]: «Ти прийшов, щоб спитати про праведність?». «Так», - відповів я. Він мовив: «Порадься зі своїм серцем, бо праведність – це те, від чого заспокоюється душа, і від чого заспокоюється серце, а гріховність – це те, що мучить тебе в душі, тіпається в грудях, навіть якщо люди скажуть тобі, [що ти вчинив] вірно».

Хороший хадіс, переданий він в Муснадах³⁸ обох Імамів, Ахмада ібн Ханбаля і ад-Дарімі з хорошими існадами.

³⁸ Муснад – збірка хадісів, де вони розташовуються не за тематичними розділами, як в Сахіхах, а за іменами передавачів. Муснад Ахмада ібн Ханбаля включає в себе 28 тисяч хадісів.

Хадіс 28

За свідченням Абу Наджіха аль-Ірбада ібн Сарійя (нехай буде вдоволений ним Аллах!), який сказав:

«Звернувся до нас Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!) з повчанням. Почувши це, сповнилися серця наші остраху, і сльози виступили на очах наших. Ми сказали: «О, Посланець Аллаха! Це схоже на прощальне наставництво, тож дай нам пораду!». Він відповів: «Ось порада моя вам: Бійтеся Аллаха, Могутнього і Великого, слухайте і коріться, навіть якщо керувати вами буде раб. І, воістину, довгожителі серед вас побачать велику кількість протиріч, тож тримайтеся моєї *суни*³⁹, і *суни* Рашидських халіфів⁴⁰, стистніть зуби на них⁴¹, бійтеся запроваджених справ, бо кожне запровадження – нововведення, а кожне нововведення – омана, а кожна омана веде у пекло!».

Передали це Абу Давуд і ат-Тірмізі, який сказав, що це – хороший, достовірний хадіс.

³⁹ Суна (букв. «шлях, традиція») – життєвий приклад Пророка, перекази про його вчинки, слова та схвалені ним справи.

⁴⁰ Аль-Хулафа ар-Рашидін – чотири наступники Пророка (Абу Бакр, 'Умар, 'Усман та 'Алі).

⁴¹ Тобто «міцно тримайтеся».

Хадіс 29

За свідченням Му'аза ібн Джабаля (нехай буде вдоволений ним Аллах!), який сказав:

«Якось сказав я: «О, Посланець Аллаха, розкажи мені про вчинок, який введе мене до раю та збереже від пекла». Він відповів: «Справді, ти запитав про важливу справу, і вона легка для того, для кого полегшив її Всевишній Аллах: поклоняйся Аллаху, не додаючи Йому в поклонінні нічого, звершуй молитву, сплачуй закят, постись у Рамадан, здійсни паломництво у Дім⁴². Далі мовив він: «Чи не вказати тобі на ворота добра? Піст – щит, а садака гасить провину, як вода гасить вогонь, і молитва людини у глибоку ніч!». Далі прочитав він: **«Піднімаються вони⁴³ з лож своїх, щоб закликати зі страхом і надією до Господа свого, витрачаючи з того, чим наділили Ми їх. І не знає жодна душа тієї насолоди для очей, яка прихована у винагороді за те, що чинили вони»⁴⁴**. Потім мовив він: «Чи не розповісти тобі про верхівку цієї справи, стовп її, та вершину її?». «Так, О Посланець Аллаха», – сказав я. Він сказав: «Верхівкою справи є іслам, а стовпом її – молитва, а вершиною її – *джігад*⁴⁵». Потім він сказав: «Чи не розповісти тобі про те, як досягти усього цього?». «Так, О Посланець Аллаха», – відповів я. Він узявся за свій язик і сказав: «Притримуй його!». Я спитав: «О, Пророк Аллаха, хіба те, що ми кажемо, обернеться проти нас?». Він відповів: «Хай позбудеться тебе твоя мати, о Му'аз! Що ж інше скидає людей до пекла обличчям донизу» (чи то сказав він «...носами їхніми»), - «...як не плоди язиків їхніх!».

Передав це ат-Тірмізі, і він сказав, що це хороший, достовірний хадіс.

⁴² Тобто до Ка'аби.

⁴³ Тобто ті, «які вірують в знамення Наші...» (Коран, 32:15).

⁴⁴ Коран, 32:16-17.

⁴⁵ Джігад (букв. «зусилля, усердя, прагнення») – одне з ключових понять ісламу. Традиційно розрізняють джігад руки, серця та язика. Загалом до джігаду відноситься і усердя у виконанні приписів ісламу, і боротьба з власними пристрастями, і заклик до ісламу, і боротьбу проти невіруючих.

Хадіс 30

За свідченням Абу Са'альяби аль-Хушані Джурсума ібн Нашіра (нехай буде вдоволений ним Аллах!), Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!) сказав:

«Воістину, Всевишній Аллах встановив⁴⁶ релігійні обов'язки, тож не нехуйте ними, і Він встановив межі, тож не переходьте їх, і Він заборонив дещо, тож не порушуйте цього, і Він не сказав про деякі речі – від милості Своєї до вас, а тому, що забув – тож не дошукуйтеся їх!».

Хороший хадіс, передав його ад-Даракутні та інші.

Хадіс 31

За свідченням Абу 'Аббаса Сагля ібн Са'ада ас-Саїді (нехай буде вдоволений ним Аллах!), який сказав:

«Прийшов один чоловік до Пророка (мир йому і благословення Аллаха!) і сказав: «О, Посланець Аллаха! Вкажи мені на такий вчинок, після здійснення якого любитимуть мене і Аллах, і люди!». Той відповів: «Утримуйся від світу, і Аллах любитиме тебе, і утримуйся від того, чим володіють люди, і вони любитимуть тебе!».

Передав це ібн Маджаг та інші, з хорошими існадами.

⁴⁶ Букв. «приписав».

Хадіс 32

За свідченням Абу Саїда Са'ада ібн Маліка ас-Сінана аль-Худрі (нехай буде вдоволений ним Аллах!) Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!) сказав:

«Не можна ні завдавати шкоди, ні відплачувати шкодою».

Хороший хадіс, передав його Ібн Маджаг. Даракутні та інші віднесли його до хадісу *муснад*⁴⁷. І передав його Малік у «Муватті», як хадіс *мурсал* від 'Умара ібн Ях'ї, від батька його, і від Пророка (мир йому і благословення Аллаха!), але без згадки про Абу Саїда. Це хадіс має декілька списків передачів, котрі підтверджують один одного.

Хадіс 33

За свідченням сина 'Аббаса (нехай буде вдоволений ними Аллах!) Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!) сказав:

«Якби отримували люди згідно з проханнями своїми, то вони почали б просити майна та крові [інших] людей, а тому вагомість доказу лежить на позивачі, а обітниця – на обвинуваченому».

Хороший хадіс, передав його у цій формі аль-Байгаккі та інші, а частина його знаходиться у Сахіхах⁴⁸.

⁴⁷ Див. передмову перекладача.

⁴⁸ Тобто у Сахіхах аль-Бухарі та Мусліма.

Хадіс 34

За свідченням Абу Саїда аль-Худрі (нехай буде вдоволений ним Аллах!), який сказав:

«Я чув, як Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!) сказав: «Якщо хтось з вас побачить злочин, то нехай зупинить його своєю рукою, а якщо не може, то язиком своїм, а якщо не може, то серцем своїм, але це⁴⁹ – слабкість віри».

Передав це Муслім.

Хадіс 35

За свідченням Абу Гурайри (нехай буде вдоволений ним Аллах!), який сказав:

«Сказав Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!): «Не задріть одне одному, не завищуйте цін одне одному, не майте ненависті одне до одного, не відвертайтеся одне від одного, не збивайте цін одне одному, а будьте рабами Аллаха, братами. Мусульманин – брат мусульманину, він не утискає його, не залишає його, не обманює його, не зневажає його. Богобоязливість має бути тут», – вказав він три рази на свої груди. «Злочином є зневага до брата свого мусульманина. Кожен мусульманин недоторканий для іншого мусульманина: [заборонена] кров його, майно його, і честь його».

Передав це Муслім.

⁴⁹ Тобто «зупинити злочин серцем».

Хадіс 36

За свідченням Абу Гурайри (нехай буде вдоволений ним Аллах!) Пророк (мир йому і благословення Аллаха!) сказав:

«Хто позбавить віруючого від смутку в світі цьому, того позбавить Аллах від смутку в День Воскресіння, і хто полегшить [страждання] страждаючого, тому полегшить Аллах [життя] в світі цьому, і в світі наступному. І хто захистить⁵⁰ мусульманина, того захистить Аллах в цьому світі, і в світі наступному. Аллах допомагатиме рабу [Своєму], поки буде той допомагати братові своєму, а тому, хто йде дорогою пошуків знання, Аллах полегшить дорогу до раю. І не збираються люди в одній з домівок Аллаха, читаючи Писання Аллаха та вивчаючи його, без того, щоб не був зісланий їм спокій, і не були вкриті вони милістю, і не оточували б їх ангели, і не згадував би Аллах тих, хто був перед Ним. А тих, хто затримався через вчинки свої, не підганятимуть і родичі його⁵¹».

Передав це Муслім, цими ж словами.

Хадіс 37

За свідченням сина 'Аббаса (нехай буде вдоволений ними Аллах!) серед слів, які Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!) отримав від Господа свого (Блакословенний і Всевишній Він!), були й такі:

«Воістину, Аллах записав добрі та злі вчинки, а потім пояснив це так: хто мав намір здійснити добрий вчинок, та не здійснив його, тому Аллах запише в Себе це як здійснений добрий вчинок, а якщо він мав намір здійснити його, та й здійснив, то Аллах запише в Себе це як десять добрих вчинків, аж до семисот разів, і навіть ще більше. А хто мав намір здійснити злий вчинок, та не здійснив його, тому Аллах запише в Себе це як здійснений добрий вчинок, а якщо він мав намір здійснити його, та й здійснив, то Аллах запише в Себе це як один злий вчинок».

Передали це аль-Бухарі та Муслім у своїх Сахіхах, цими ж словами.

⁵⁰ Букв. «прикриє, накриє».

⁵¹ Тобто його положення у суспільстві.

Хадіс 38

За свідченням Абу Гурайри (нехай буде вдоволений ним Аллах!), який сказав, що Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!) сказав:

«Воістину, Всевишній Аллах сказав: «Хто буде ставитися вороже до друга Мого, тому Я оголошу війну! І не може наблизитися до мене раб Мій ні з чим, більш любим Мені, ніж релігійні обов'язки, якими Я зобов'язав його, і не перестане наближатися до Мене раб Мій, здійснюючи додаткові⁵² [приписи], і Я буду любити його. І коли Я любитиму його, то буду слухом його, яким чує він, зором його, яким бачить він, рукою його, якою вражає він, ногою його, якою ступає він, що б не просив він у Мене, Я обов'язково дав би йому, і якби просив він притулку, Я б обов'язково притулив би його».

Передав це аль-Бухарі.

Хадіс 39

За свідченням сина Аббаса (нехай буде вдоволений ними Аллах!), Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!) сказав:

«Воістину, Аллах простив заради мене помилки мого народу, і те, що забуває він, і те, що чинив він примусово».

Хороший хадіс, передав його Ібн Маджаг, аль-Байгаккі та інші.

⁵² Йдеться про т.зв. «наувафіль» – добровільні, бажані акти поклоніння, як-от, наприклад, виконання додаткових молитв, постів, *садака* і т.д.

Хадіс 40

За свідченням сина 'Умара (нехай буде вдоволений ними Аллах!), який сказав:

«Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!) узяв мене за плечі та сказав:

«Живи в цьому світі так, наче ти чужинець або подорожній».

Син Умара (нехай буде вдоволений ними Аллах!) часто казав:

«Звечора не чекай ранку, і зранку не чекай вечора, і бери зі свого здоров'я на хворобу свою, і з життя свого – на смерть свою».

Передав це аль-Бухарі.

Хадіс 41⁵³

Зі слів Абу Мухаммада 'Абд Аллаха, сина 'Амра ібн аль-'Аса (нехай буде вдоволений ними Аллах!), який сказав:

«Сказав Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!):

«Не увірує жоден з вас, поки бажання його не відповідатимуть тому, що я приніс».

Хороший хадіс, переданий у Кітаб аль-Худжа⁵⁴ з достовірним існадом.

⁵³ Не зважаючи на те, що збірка називається «Сорок хадісів», автор додав сюди ще два хадіси.

⁵⁴ Праця відомого богослова Абу 'ль-Казіма аль-Асфгані (пом. 535 р. г./1141 Р.Х.).

Хадіс 42

За свідченням Анаса (нехай буде вдоволений ним Аллах!), який сказав:

«Я чув, як Посланець Аллаха (мир йому і благословення Аллаха!) сказав: «Сказав Всевишній Аллах: «О, син Адама! Поки будеш ти закликати мене і просити в Мене, Я буду прощати те, що скоїв ти, не звертаючи на це уваги. О, син Адама! Якщо навіть гріхи твої досягнуть неба, і ти будеш благи прощення в Мене, то Я прощу тебе. О, син Адама! Якщо ти прийдеш до Мене з гріхами розміром з землю, і зустрінеш Мене, не поклоняючись нікому, окрім Мене, то Я дарую тобі прощення такого ж розміру, [як земля]».

Передав це ат-Тірмізі, який сказав, що це – хороший, достовірний хадіс.